

## Подкаст “За лаштунками допомоги”. Епізод 1| Від рушників до системних змін: історії українських жінок у допомозі

За лаштунками допомоги: Подкаст про гуманітарне реагування та допомогу від Open Space Works Ukraine та Радіо Сковорода.

Ведуча: Друзі, усіх вітаю! Це третій сезон нашого подкасту «За лаштунками допомоги». Ми, як завжди, говоримо про гуманітарну сферу, гуманітарне реагування та роль громадянського суспільства України у цій діяльності. Хочемо побачити і показати вам потенціал гуманітарної роботи у відновленні країни.

У цьому сезоні вас чекає п'ять епізодів, які розкриють різні дослідження та перспективи. Сьогодні — перший епізод про жіночі організації в гуманітарному реагуванні. З нами Наталія Чермошенцева, гендерна спеціалістка, фахівчиня з жіночого лідерства та співавторка дослідження про роль українських організацій, які очолюють жінки, після повномасштабного вторгнення. Наталю, вітання! Розкажіть нам трохи про саме дослідження — які його ключові аспекти та висновки?

Наталія: Дякую за запрошення! Дослідження дійсно велике, але ми намагалися максимально його структурувати. Ми хотіли показати досвід організацій, очолюваних жінками, в Україні та Польщі, знайти точки перетину та відмінності в умовах, з якими вони стикнулися після 24 лютого. Завдяки інтерв'ю з керівницями та лідерками ми змогли побачити об'ємну картину, зосередившись на тому, як команди та особистості пережили цей період, як допомагали собі, своїм громадам і як змінювалася сама гуманітарна діяльність. Унікальність цього дослідження — у можливості поглянути ретроспективно за два роки, що для наших умов дуже важливо.

Ведуча: Які ключові відкриття були для вас найважливішими?

Наталія: Якщо говорити загалом, то це внесок організацій, очолюваних жінками, у гуманітарну відповідь, їхня тяглість, вплив війни на них та виклики, пов'язані з гендерними ролями (наприклад, догляд за дітьми), які глибоко вплинули на специфіку надання допомоги.

Особисто для мене було вражаюче ще раз побачити силу, рішучість та незламність наших жінок. Це дослідження також показує, як особистий досвід переплітається з професійним. Багато лідерок, надаючи допомогу, буквально виносили речі зі свого дому — рушники, каструлі, їжу — і продовжували працювати. Фіксація цього досвіду критично важлива, бо з часом деталі стираються, а ми не маємо права це забувати.

Ведуча: У чому ж специфіка роботи саме жіночих організацій у гуманітарному секторі?

Наталія: Особливість у тому, що багато з цих організацій працювали з вразливими групами ще до повномасштабної війни. Вони вже мали довіру, знання та навички. Після 24 лютого масштаби зросли в десятки разів, але вони продовжили працювати, виходячи саме з потреб людей. Це глибоке розуміння потреб, гнучкість, адаптивність та вражаюча здатність до мережування.

Ведуча: Ви згадали про емпатію. Але вона часто йде пліч-о-пліч з втомою та вигоранням. Як це проявляється?

Наталія: Це справді величезна проблема. З одного боку — неймовірне навантаження, яке неможливо залишити. З іншого — внутрішня заборона на відпочинок через відчуття гіпервідповідальності: «Як я можу відпочити, коли в моїй країні це відбувається?». Ми бачили кілька стратегій. Перша — коли процес вигорання просто відбувається, без рефлексії. Друга — свідома адаптація після розуміння, що це марафон. Тоді починається перебудова роботи: залучення психологів, боротьба за справжні ретрити для відпочинку (а не за навчання), впровадження політик благополуччя (well-being), медичного страхування. Важливо також встановлювати кордони, наприклад, не працювати у вихідні. Але такі практики — поки що рідкість.

Ведуча: У дослідженні йдеться, що ці організації стали «страхувальною сіткою», заповнюючи прогалини між громадами, державою та донорами. Чи вдається зараз налагодити рівноправнішу комунікацію?

Наталія: На початку війни саме громадський сектор взяв на себе основний тягар. Вони не просто надавали допомогу, а й вибудовували хронологію потреб, адже формальні проєкти часто не встигають за реальністю. Це критично важливо пам'ятати і використовувати як аргумент.

Щодо визнання — ситуація різна. З одного боку, організації входять до кластерів ООН, беруть участь у консультаціях щодо відновлення. З іншого — існують мовні бар'єри, брак часу та сил на участь у всіх процесах, а іноді й відкрите недовіра на місцевому рівні. На жаль, є і історії використання: коли донори приїжджають, використовують приміщення та працю організацій для своїх індикаторів, не оплачуючи навіть оренду. Це не партнерство.

Ведуча: То як має виглядати справжнє партнерство?

Наталія: Це коли ми розробляємо програму разом, ще на етапі планування, очі в очі обговорюючи, що спрацює, а що ні. Це дорослі відносини, а не просто виконання спущених зверху задач. Ми показали, що можемо працювати неймовірно швидко та ефективно. Але наша спільна з донорами відповідальність зараз — навчитися сповільнюватися, вкладати в довгострокову стійкість команд, щоб ця робота могла тривати. Потрібно не використовувати наш ресурс, а інвестувати в нього.

Ведуча: Наталю, величезна дяка за цю розмову! Ми не прощаємося, у нас попереду ще один епізод, де поговоримо про фінансування, міжнародний досвід та шлях від кризового реагування до сталої роботи з відновлення України.

Подкаст «За лаштунками допомоги» — про гуманітарне реагування та допомогу від Open Space Works Ukraine та Радіо Сковорода.